

<https://doi.org/10.26565/2227-1864-2025-97-04>
УДК 811.161.2'367:82-1

«Ти так далеко, аж нема...»: заперечні конструкції в поетичній мові Миколи Вінграновського

Юлія Калашник

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
(майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна);
e-mail: kalashnyk_julia@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-2737-8612>

У поетичній мові М. Вінграновський досить активно послуговується запереченнями, системне дослідження яких є актуальним, оскільки дає змогу простежити своєрідність світосприйняття та мовомислення письменника.

Мета нашого дослідження — виявити структурно-семантичні особливості заперечних конструкцій у поетичній мові М. Вінграновського, з'ясувати їхні текстотвірні функції та смислове навантаження.

Поетичному синтаксису автора притаманні різноманітні за граматичним виявом заперечення. Художній потенціал заперечних конструкцій, характерних для поетичного ідіостилу М. Вінграновського, зумовлений осмисленням долі України та передаванням почуттів ліричного суб'єкта, нерозривно з нею пов'язаного. Заперечні конструкції містять оцінні судження, у яких відбито життєві цінності ліричного суб'єкта. Активно функціують загальнозаперечні речення, що передають відсутність процесів або явищ, настання яких очікуване, а також плинність і зміни в природі або житті ліричного героя. Дієслова із заперечною часткою подекуди слугують кульмінаційними моментами поезій.

Досить частотними є безособові конструкції із заперечним словом *нема/немає*, у яких створено градацію відображуваних почуттів. Межу між реальним та ірреальним передає, зокрема, множинне заперечення. Спостерігаємо випадки функціонування часток *не* і *ні* у функціях суб'єкта й об'єкта речення для вираження різноманітних емоцій і станів.

Частковозаперечні речення передають осмислення досвіду ліричним героєм. Автор поєднує різні види граматичного заперечення в межах одного речення, зокрема, для створення образу часу. Заперечення, що стосуються другорядних членів речення, часто є несподіваними і слугують вираженню реми. Заперечення посилюються ампліфікацією, різними видами повтору, протиставленням, стають складниками хізмів.

Отже, різні за типом модальності заперечні конструкції: розповідні, спонукальні та оптативні — через негацію виражають найтонші зміни в настроях і відчуттях ліричного героя. Особливу експресію вносить імпліцитна заперечна семантика риторичних питань.

Ключові слова: заперечні речення, загальнозаперечні конструкції, частковозаперечні речення, заперечна частка, експресія.

Поетична мова Миколи Вінграновського відзначається своєрідністю художньої образності та синтаксичної організації. Поетичному синтаксису автора притаманні різноманітні за граматичним виявом заперечення. Використання негації зумовлене не тільки передаваним змістом, філософським осмисленням відображуваного, а й внутрішнім станом ліричного героя і, безумовно, естетикою поетичного вислову письменника.

Заперечення є формою мислення та властивістю сприйняття світу. Для осмислення дійсності творчою особистістю характерна різна активність використання заперечення, що зумовлено багатьма чинниками, зокрема соціальними, історичними, психологічними та ін.

Сутність і статус заперечення науковці розглядають із філософського, психологічного, логічного та лінгвістичного поглядів, оскільки в запереченні є складники всіх цих сфер. Серед

лінгвістів питання негації досліджують М. Баган [1], В. Діброва [5], С. Єрмоленко, В. Булгакова [6], О. Кардашук [8], А. Паславська [10], М. Степаненко, С. Педченко [12], В. Юносова [15] та ін.

К. Шульжук, зокрема, зауважує, «опозиція речень за стверджувальністю / заперечністю доповнює значення об'єктивної та суб'єктивної модальності, однак не збігається з нею» [14, с. 63]. В. Діброва, своєю чергою, вважає заперечення субкатегорією модальності, оскільки воно теж відображає ставлення мовця до повідомлюваного [5, с. 125]. На думку науковиці, категорія заперечення має тісний зв'язок з категорією оцінки.

М. Степаненко і С. Педченко підкреслюють, що частка *не*, крім заперечення, «реалізує об'єктивно-модальні значення можливості / неможливості, необхідності тощо та увиразнює висловлення різноманітними відтінками епістемічної,

аксіологічної, волітвної суб'єктивно-модальної семантики» [12, с. 90].

Заперечення як функційно-семантична категорія інтегрує мовні та мовленнєві засоби різних рівнів [11, с. 158]. Розглядаючи продуктивні категорії заперечення, С. Єрмоленко і В. Булгакова підкреслюють, що, «окрім граматичних, існують ще й лексичні заперечення, які роблять сучасну українську мову різнобарвною й оригінальною» [6, с. 203]. А. Паславська досліджує особливості заперечення на матеріалі германських, романських та слов'янських мов [10]. Т. Чрділелі здійснює зіставний аналіз заперечення в англійській та українській мовах у психолінгвістичному аспекті [13].

Доволі плідними є дослідження виявів негачії в парадигмі лінгвостилістики. Мовознавці розглядають заперечення як засіб створення експресії в художньому [2] та публіцистичному стилях [4]. Лексико-граматичний вияв заперечення на матеріалі роману О. Деркачової «Дім Терези» досліджують С. Єрмоленко і В. Булгакова [6]. О. Кардашук аналізує словотвірні та лексичні засоби заперечення в поезії Ліни Костенко [8]. О. Кардашук і О. Гульпе розглядають особливості вербалізації заперечення у творах Юрія Федьковича [9].

М. Вінграновський у поетичній мові досить активно послуговується запереченнями, системне дослідження яких є **актуальним**, оскільки дає змогу простежити своєрідність світосприйняття та мовомислення письменника – представника видатної когорти шістдесятників.

Мета нашої студії – виявити структурно-семантичні особливості заперечних конструкцій у поетичній мові М. Вінграновського, з'ясувати їхні текстотвірні функції та смислове навантаження. Дослідження здійснено із застосуванням методики стилістико-синтаксичному аналізу.

Найбільш уживаними в аналізованій поезії, за нашими спостереженнями, є загальнозаперечні конструкції, які мають предикат із часткою **не**. Привертає увагу образність тих речень, що підпорядковані змалюванню певних явищ природи: «Учоренько тут басувало літо, / Тепер дивися: молода зима! / І **не стежка вже не лащить** під ногу, / І **не співає** – каркає лиш птах...» [3, с. 24]; «**Вже** небо **не біжить** тим синьо-білим бігом / В своєму зорехмарному ряду. / **Завіяло, заговорило** снігом / У полі, **попід садом і в саду**» [3, с. 32]. Для зображення приходу зими використано разом із дієсловом-присудком прислівник **вже**. М. Вінграновський створює високохудожні метафоричні образи, у яких дієслова через заперечення названої дії передають плин часу й зміни в природі.

Якщо заперечні форми присудка супроводжуються прислівником **ще**, тоді

в контексті відображаються життєві зміни, що відбудуться із часом, але зараз панує гармонія, як-от: «**Ти вся – із щастя! І з тобою / *Ще не вітається* печаль, / Та біль з розлукою німою, / І *нелюбіві* чорна даль**» [3, с. 19]. У заперечних конструкціях із поєднанням **ще не** можуть художньо обґрунтовуватися певні життєві обставини, як, наприклад, в «Елегії»: «*Прощатися нам ніяк і ніяк – / **Ще** сміх наш *вогкий, сльози не солоні, / Роки ще нас у спину не женуть, / Нам ще не чуть* зимових наших дзвонів, / *Хоча й весняних дзвонів вже не чуть...*» [3, с. 181]. У наведеному контексті предикативні частини із запереченням створюють темпоральний план, оскільки в метафоричних образах, у тому числі епітетах, функціують лексеми на позначення часу (*роки, зимові дзвони, весняні дзвони*). Для художньої концептуалізації часу важливим видається повтор-обрамлення (**ще не чуть – вже не чуть**), який перемикає сприйняття природного часу на вік людини.*

Таким чином, простежуємо функціонування поєднань **ще не** (назва дії), що передає відсутність процесу або явища, але їх настання неминуче, і **вже не** (назва дії), що передає проминання й зміни.

Низка заперечних форм головних членів створює потужну експресію у вираженні мотиву непроминальної любові до України, яка уявляється реальною жінкою: «**Бо так вже склалося – не забуть, не збути, / Не призабути навіть уві сні**» [3, с. 108]. У наведеному контексті форми інфінітива із заперечною часткою передають семантику позачасовості, постійності дії.

Уживання заперечення в спонукальних конструкціях робить поетичне слово М. Вінграновського динамічним і дійовим. Зокрема, у поезії-мініатюрі: «**До Золотих воріт ти ходиш. Не ходи** – Там з неба дощ. В горосі твоє плаття» [3, с. 160] – заперечення має семантику перестороги чи навіть заборони, слугуючи кульмінаційним моментом у розгортанні образності, бо лексеми *дощ* і *горох* символізують сльози, марні сподівання на очікувані зміни.

Загальнозаперечні конструкції подекуди набувають афористичного звучання завдяки чіткості й стислості, наприклад: «**Любов – не зло. Любов, якби / Від себе утекти можливо**» [3, с. 37]. Автор дає своєрідне визначення любові через заперечення, ніби погоджуючись із поширеним уявленням про це почуття. Друге речення теж містить заперечення, але імпліцитне, передане опативною модальністю, адже усе ж від себе не втечеш. Розмовний експресивний синтаксис передає складність і спонтанність роздумів ліричного героя.

Образність частковозаперечних конструкцій у поезіях М. Вінграновського досить оригінальна. Заперечна частка дає змогу виділяти рему, увиразнюючи смислові акценти. У таких реченнях передано, зокрема, відсутність оцінки певних явищ у попередній момент життя, наприклад: «**Отут я**

видумав себе й тебе для тебе. / Отут я серце
виняньчив для неба, / **Не знаючи тоді**, що небом
назову [3, с. 13]. Заперечення посилюється
семантикою допущу, яку має відокремлена
обставина, що слугує розширенню словесного
образу неба.

Варіювання ствердження і заперечення
в наведених нижче рядках дає змогу передати
складні філософські роздуми, як-от: «Я сів
не в той літак / Спочатку / Думав я / Що сів
у той літак / Але я сів / **Не в той літак** / Він
був / З одним крилом / Другим крилом / Мав
стати / Я / Я / **Ним не став**» [3, с. 18].
Водночас у такий спосіб відтворено розмовний
характер оповіді, щирість і невимушеність.
Цьому також сприяють протиставлення й
різного роду повтори.

Нерідко в поетичній мові М. Вінграновського
поєднуються загальне й часткове заперечення
в межах одного речення. Через нагнітання
дієслів із заперечною часткою втілюється
словесний образ часу, який панує над усім:
«**І вже нікуди** / **Не заховатись, не втекти**, / **Не
загубитись** поміж люди, / **Не замінити серце
в грудях**, / **Нікого в світі** – Час і ти» [3, с. 182].
Час постає повсюдним і невблаганним. Погляд
часу наділено епітетом «сухий», що символізує
безжиттєвість, яка увиразнена ампліфікацією
форм із запереченням: «**І я побачив**: / **У погляді
його сухім** / **Ніхто не любить і не плаче**, / **І не
біжить ніхто й не скаче**, – / У нім – однаково
усім» [3, с. 182]. Видається цілком закономірним
те, що ліричний герой, щоб захистити «своє
слово», рідну мову, теж наказує часу
категорично, використовуючи заперечення:
«**Та я сказав**: що хочеш, Часе, / **Усе віддам
тобі по край** <...> / **Лиш Слова мого
не чіпай!** / **Не зачіпай його, малого**, / **Не бий
його і не пали**, / **Бо перед ним іще дорога**, <...>
І ми із ним ще не жили!» [3, с. 182]. Створюється
враження, що ліричний герой прагне говорити
із часом у його авторитарній манері, цьому
сприяє імперативність, створювана емоційно
забарвленими спонукальними реченнями.

Заперечення в поетичній мові
М. Вінграновського часто поєднуються з різними
стилістичними фігурами або є їхніми
складниками. Так, у поезії «Я скучив по тобі,
де небо молоде» заперечення є частиною
оксиморону й супроводжується коренеслівним
повтором: «**Я скучив по тобі, де небо молоде**, / **Два
наших імені розлука** вполювала / **Йй за руки їх,
розлучених, веде**, / **Отак довіку б їх
не розлучала**» [3, с. 9]. Остання предикативна
частина має оптимістичну модальність, якою
втілено почуття ліричного героя. Таке вживання
стилістичних прийомів дає змогу передавати
складність життєвих обставин і зумовлених
ними стосунків.

М. Вінграновський є майстром вишуканих
образів, створених на основі хіазму, один із них

реалізовано за допомогою градаційного сполучника
не так, як, що дає змогу по-особливу розставляти
сміслові акценти, наголошуючи на кожному
перелічуваному явищі: «<...> **Лиш сіра яблуня-
обнога** / **Гукала гілкою листок**. / **Те голе, те її
зукання** / **Безмовно вітер в хмари ніс**, / **Було
благання в нім й прощання**, / **Не так прощання,
як благання**, / **Та ще непевне сподівання**, / **Та
ще притишене ридання**, / **Як тому вишнячку,
до сліз...**» [3, с. 23]. У наведеному контексті
ампліфіковано підмети, що називають емоційний
стан прощання-благання і слугують створенню
персоніфікованого образу осіннього дерева.

У поетичній мові автора своєю глибиною і
водночас небагатослівністю привертають увагу
контексти із заперечним словом *нема/немає*,
наприклад: «**Лисиця їла – і нема**» [3, с. 48].
Конструкції із цим словом передають
максимальний вияв почуттів, як-от: «**Ти так далеко,
аж нема...**» [3, с. 129]. У підрядній наслідковій
останнього контексту подано своєрідне
градаювання віддаленості – до зникнення,
до несприйняття, до втрати. Структурна неповнота
частини, навіть її однослівність, своєю чергою,
творює експресію словесного образу.

М. Вінграновський в іншому контексті
використовує два види повтору із присудковим
словом *нема/немає*: повтор підхоплення і повтор-
обрамлення, передаючи найвищий ступінь любові
ліричного героя – до втрати відчуття самого себе:
«**Душа моя в цвітінні, і немає**. / **Нема цвітіння –
більшого нема!**...» [3, с. 9]. Простежуємо художню
реалізацію діалектичного закону заперечення
заперечення. Таким чином передавані почуття
градаються, їхня глибина виражена через
своєрідне інтригування.

Особливістю поетичного синтаксису автора є
чергування типів модальності в коротких реченнях,
розташованих поряд, наприклад: «**Ти плачеш.
Плач**. **Сльозам немає влади**. / **Нема закону,
перешкод нема**. / **Ти плачеш. Плач**. **Втішати я
не ладен**. / **Душа моя холодна і німа**» [3, с. 107].
Конструкції із заперечним словом *нема*
розкривають не тільки причину дії (*Ти плачеш*), а
й вносять певну категоричність у сполученні
з лексемами *влада, закон, перешкоди*.

М. Вінграновський створює образи
із множинним запереченням насамперед для
передання межі між реальним та ірреальним, як-от:
«<...> **Мене окликнув хтось!**.. **Був голос** / **Жіночий –
вогкий і тремкий**. / **Я оглянувся – ніде нікого**: /
Ні губ, ні кроку, ні руки» [3, с. 10]. Назви
перелічуваних об'єктів викликають асоціації
з мовленням, рухом і дотиком і створюють фізичну
відсутність об'єкта. Заперечення, що стосуються
і голівного, і другорядних членів, ніби пояснює
неможливість виконати певну дію: «**Ти б завернула,
та немає**, / **Ні слів, ні голосу нема...**» [3, с. 74].

Особливістю ідіостилю поета є граматичні
експериментування [див докладніше 7]. Вони
стосуються і функціонування часток *не* і *ні*. Так,

у поезії «Не руш мене. Я сам самую» заперечна частка у функції підмета, на нашу думку, втілює глобальне несприйняття ліричним суб'єктом буттєвих реалій, їх тотальне заперечення: «**Не** – відбувалось. **Не** – тремтіло. / **Не** – золотіло. **Не** – текло. / **Не** – полотніло. **Не** – біліло. / **Не** – господи!.. – **не** – **не** було!..» [3, с. 15].

М. Вінграновський використовує частку «ні» у функції об'єктного поширювача: «Вже сказано "**ні**" в одлетілому літі, / Хоч вчора-вечора було *іще "так"*, / Червоно та біло у жовтому житті / Зацвів та опався знервований мак» [3, с. 72]. За допомогою антитези передано різку зміну почуттів, що підкреслює в подальшому контексті словесний образ маку, який символізує не тільки красу й швидкоплинність цвітіння, а й зраду.

Особливу художню та сенсотвірну роль виконують риторичні питання, що граматично є стверджувальними, але в яких імпліцитно простежується заперечна відповідь: «Я б тебе заховав за коня чи могилу, / **Та могили й коню де сховатись самим?** / Я б тебе заховав за Дніпра тиху спину, / **Та Дніпрові самому сховатись за ким?**» [3, с. 21]. У поезії, з якої наведено рядки, негачія проєктується протиставленнями, що слугують переломною точкою роздумів, оформлених окремими реченнями.

Досить активно функціують стверджувально-заперечні конструкції, у яких саме заперечення створює відчуття постійності, безконечності певних дій: «Що я живу з твоєї ласки, Жінко! / З твоєї благородності, Любов! / І вічно я шукаю лиш тебе, / **Знаходжу вічно, вічно не знаходжу** <...>. / **І я іду дорогою Любові, / І вічно не пройду її ніяк...**» [3, с. 45-46]. Таким чином вербалізовано своєрідну загадку життя, що змушує замислитися над важливими процесами та відчуттями.

Експресією наділено антитектичні образи, створювані варіюванням ствердження і заперечення в повторі того ж слова: «Мені **не байдуже**, щоб ти була **байдужа!**» [3, с. 185].

Своєрідним є нагнітання заперечних конструкцій та поєднання їх із стверджувальними в поезії «Встав я ранній птах», у якій передано спогади ліричного суб'єкта. М. Вінграновський створює метафоричний образ глибокого смутку: «**Це свято печалі – моє. Не твоє.** / Як я не хотів цього свята печалі! / Але воно вже заспівало своє, / І я вже **не знаю**, як жить мені далі» [3, с. 130]. Заперечення посилено протиставленням (*моє – не твоє*), винесенням у парцелят, що створює потужну експресію. Заперечення звичних щоденних дій передає

певну безвихідь: «**Де глянеш – не глянь. Де іти – не ідеш.** / **Мовчиш – не говориш – а чути до слова**» [3, с. 130]. В останньому реченні поєднано заперечення і протиставлення, що знаходить художній розвиток у наступні частині цієї поезії. У завершальній строфі поезії втілено максимально загострені почуття ліричного героя до України: «**Де вітру синьо-голубий огин / Весінню під горою сушить глину, / Не надивлюсь на погляд дорогий. / На свою на нестомлену вітчизну**» [3, с. 130]. У наведеному контексті саме заперечній частці належить ключова роль в увиразненні поетичного змісту.

Отже, художній потенціал заперечних конструкцій, характерних для поетичного ідіостилю М. Вінграновського, зумовлений осмисленням долі України та переданням почуттів ліричного суб'єкта, нерозривно з нею пов'язаного, у яких превалює безмежна любов і безконечний біль, але водночас непохитною є віра в життєві сили нашого народу. Заперечні конструкції містять оцінні судження, у яких відбито життєві цінності ліричного суб'єкта. Активно функціують загальнозаперечні речення, якими передано відсутність процесів або явищ, настання яких очікуване, а також плинність і зміни в природі або житті ліричного героя. Дієслова із заперечною часткою подекуди слугують кульмінаційними моментами поезій.

Досить частотними є безособові конструкції із заперечним словом *нема/немає*, у яких створено градацію відображуваних почуттів. Межу між реальним та ірреальним передає, зокрема, множинне заперечення. Спостерігаємо випадки функціонування часток *не* і *ні* у функціях суб'єкта й об'єкта речення для вираження різноманітних емоцій і станів.

Частковозаперечні речення передають осмислення досвіду ліричним героєм. Автор поєднує різні види граматичного заперечення в межах одного речення, зокрема, для створення образу часу. Заперечення, що стосується другорядних членів речення, часто є несподіваними і слугують вираженню реми. Заперечення посилюються ампліфікацією, різними видами повтору, протиставленням, стають складниками хіазмів.

Різні за типом модальності заперечні конструкції: розповідні, спонукальні та оптативні – через негачію виражають найтонші зміни в настроях і відчуттях ліричного героя. Особливу експресію вносить імпліцитна заперечна семантика риторичних питань.

Подальші дослідження негачії в мові поезії інших авторів дадуть змогу глибше розкрити індивідуальну специфіку втілення думки й творення словесної образності, а також поглибити лінгвістичне осмислення категорії заперечення.

Список використаної літератури

1. Баган М. П. Категорія заперечення в українській мові: функціонально-семантичні та етнолінгвістичні вияви. Київ: Видавн. дім Дмитра Бураго, 2012. 376 с.

2. Венгринюк М. І. Експресивність заперечних конструкцій у романі Агати Крісті «Чалий кінь». *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Філологічні науки». 2021. № 1 (21). С. 159–165. DOI: 10.32342/2523-4463-2021-1-21-16.
3. Вінграновський М. Цю жінку я люблю. Лірика. Київ: Дніпро, 1990. 205 с.
4. Вінтонів М. О., Вінтонів Т. М., Мала Ю. В. Синтаксичні засоби експресивізації в українському політичному дискурсі. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. 336 с.
5. Діброва В. А. Когнітивна природа заперечення як здатність мислення людини виражати ставлення до дійсності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2015. № 17. Т. 2. С. 124–126.
6. Єрмоленко С. І., Булгакова В. В. Лексико-граматичні особливості категорії заперечення (на матеріалі роману О. Деркачової "Дім Терези"). *Українські студії в європейському контексті*. 2020. № 1. С. 203–206.
7. Калашник Ю. І. Особливості поетичного синтаксису творів Миколи Вінграновського. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Філологія. 2013. № 1080. Вип. 69. С. 209–213.
8. Кардашук О. Лексико-граматичні засоби вираження заперечення в сучасній українській мові. *Лінгвістичні студії*. 2007. Вип. 15. С. 398–402.
9. Кардашук О., Гульпе О. Засоби вираження заперечення у творах Юрія Федьковича. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці: Рута, 2005. Вип. 274–275. С. 358–364.
10. Паславська А. Й. Заперечення як мовна універсалия: принципи, параметри, функціонування. Львів: Видавн. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 290 с.
11. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
12. Степаненко М., Педченко С. Семантика і функціонування модальних часток у сучасній українській літературній мові: монографія. Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава: ПП «Астрая», 2019. 222 с.
13. Чрділелі Т. Категорія заперечення як компонент мислення та мови в зіставному вимірі. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 3 (31). Vol. 1. <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.1.13>
14. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: підручник. Київ: Вид. центр «Академія», 2004. 408 с.
15. Юносова В. Варіантні форми іменників жіночого роду в заперечних конструкціях сучасної української мови. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: Філологічні науки. 2019. Вип. XVIII. С. 135–145. <https://doi.org/10.31494/2412-933X-2019-1-8-135-145>

Надійшла до редакції 18 липня 2025 р.

Переглянута 15 вересня 2025 р.

Прийнята до друку 18 жовтня 2025 р.

Опублікована 30 грудня 2025 р.

References

1. Bahan, M. P. (2012). Kategorii zaperechennia v ukrains'kii movi: funktsional'no-semantichni ta etnolinhvistychni vyivay [The category of negation in the Ukrainian language: functional-semantic and ethnolinguistic manifestations]. Kyiv: Vydavn. dim Dmytra Buraha.
2. Venhryniuk, M. I. (2021). Ekspresyvnist zaperechnykh konstrukttsii u romani Agaty Kristi «Chalyi kin» [Expressiveness of negative constructions in Agatha Christie's novel "The Pale Horse"]. *Visnyk Universytetu Imeni Alfreda Nobelia*. Serii «Filolohichni Nauky», 1(21), 159–165. <https://doi.org/10.32342/2523-4463-2021-1-21-16>.
3. Vinhranovskyi, M. (1990). Tsiu zhinku ya liubliu. Liryka [I love this woman. Lyrics]. Dnipro.
4. Vintoniv, M. O., Vintoniv, T. M., & Mala, Yu. V. (2018). Syntaksychni zasoby ekspresyvizatsii v ukrainskomu politychnomu dyskursi [Syntactic means of expressivization in Ukrainian political discourse]. TOV "TVORY".
5. Dibrova, V. A. (2015). Kohnityvna pryroda zaperechennia yak zdatnist myslennia liudyny vyrazhaty stavlennia do diisnosti [Cognitive nature of negation as a human thinking ability to express attitude towards reality]. *Naukovyi Visnyk Mizhnarodnoho Humanitarnoho Universytetu*. Serii: Filolohiia, (17), 2, 124–126.
6. Iermolenko, S. I., & Bulhakova, V. V. (2020). Leksyko-hramatychni osoblyvosti katehorii zaperechennia (na materialii romanu O. Derkachovoi "Dim Terezy") [Lexico-grammatical features of the category of negation (based on the novel by O. Derkachova "Teresa's House")]. *Ukrainski Studii v Yevropeiskomu Konteksti*, (1), 203–206.
7. Kalashnyk, Yu. I. (2013). Osoblyvosti poetychnoho syntaksysu tvoriv Mykoly Vinhranovskoho [Features of the poetic syntax of Mykola Vinhranovsky's works]. *Visnyk Kharkivskoho Natsionalnoho Universytetu Imeni V. N. Karazina*. Serii: Filolohiia, (1080), 69, 209–213.
8. Kardashchuk, O. (2007). Leksyko-hramatychni zasoby vyrashennia zaperechennia v suchasni ukrainskii movi [Lexico-grammatical means of expressing negation in the modern Ukrainian language]. *Linhvistychni Studii*, (15), 398–402.
9. Kardashchuk, O., & Hulpe, O. (2005). Zasoby vyrashennia zaperechennia u tvorakh Yurii Fedkovycha [Means of expressing negation in the works of Yurii Fedkovych]. *Naukovyi Visnyk Chernivetskoho Universytetu*, (274-275), 358–364. Ruta.
10. Paslavska, A. Y. (2005). Zaperechennia yak movna universaliia: Prynysy, parametry, funktsionuvannia [Negation as a linguistic universal: Principles, parameters, functioning]. Vydavnychiy tsentr LNU im. Ivana Franka.
11. Selivanova, O. (2006). Suchasna linhvistyka: Terminolohichna entsyklopediia [Modern linguistics: Terminological encyclopedia]. Dovkillia-K.
12. Stepanenko, M., & Pedchenko, S. (2019). Semantyka i funktsiiuvannia modalnykh chastok u suchasni ukrainskii literaturnii movi [Semantics and functioning of modal particles in the modern Ukrainian literary language]. PP "Astraia".

13. Chrdileli, T. (2020). The category of negation as a component of thinking and language in a comparative dimension. *Knowledge, Education, Law, Management*, 3(31), 1. <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.1.13>
14. Shulzhuk, K. F. (2004). *Syntaksys ukrainskoi movy [Syntax of the Ukrainian language]*. Vydavnychi tsentr "Akademiia"
15. Yunosova, V. (2019). Variant forms of feminine nouns in negative constructions of the modern Ukrainian language. *Scientific Notes of Berdyansk State Pedagogical University. Series: Philological Sciences*, (18), 135–145. <https://doi.org/10.31494/2412-933X-2019-1-8-135-145>

Submitted July 18, 2025.

Revised September 15, 2025.

Accepted October 18, 2025.

Published December 30, 2025.

Yuliya Kalashnyk, candidate of philological sciences, associate professor of the Department of Ukrainian Language, Kharkiv National University named after V. N. Karazin (Kharkiv, Maidan Svoboda, 4, 61022, Ukraine); e-mail: kalashnyk_julia@ukr.net; <http://orcid.org/0000-0003-2737-8612>

“You are so far away, you don't even exist...”: Negative Constructions in the Poetic Language of Mykola Vinhranovsky

Mykola Vinhranovsky quite actively uses negation in his poetic language, the systematic study of which is relevant because it allows us to trace the unique nature of the writer's world perception and linguistic thinking.

The aim of our research is to identify the structural and semantic features of negative constructions in M. Vinhranovsky's poetic language, and to determine their text-forming functions and semantic load.

The author's poetic syntax is characterized by various forms of negation in terms of grammatical expression. The artistic potential of negative constructions typical of M. Vinhranovsky's poetic idiosyncrasy is conditioned by the reflection on Ukraine's destiny and the conveyance of the feelings of the lyrical subject, who is inseparably connected with it. Negative constructions contain evaluative judgments that reflect the lyrical subject's life values. General negative sentences actively function, conveying the absence of processes or phenomena whose occurrence is anticipated, as well as the transience and changes in nature or the lyrical hero's life. Verbs with the negative particle sometimes serve as climactic moments in the poems.

Impersonal constructions with the negative word *нема/немає* (there is no/there isn't) are quite frequent, creating a gradation of the feelings being reflected. Multiple negation, in particular, conveys the boundary between the real and the unreal. We observe instances of the particles *не* and *ні* functioning as the subject and object of the sentence to express various emotions and states.

Partial negative sentences convey the lyrical hero's reflection on experience. The author combines different types of grammatical negation within a single sentence, specifically to create the image of time. Negations pertaining to secondary sentence parts are often unexpected and serve to express the rheme. Negation is enhanced by amplification, various types of repetition, contrast, and becomes a component of chiasmus.

Thus, negative constructions varying in type of modality-declarative, imperative, and optative-express the subtlest changes in the lyrical hero's moods and feelings through negation. Implicit negative semantics of rhetorical questions introduce special expressiveness.

Key words: negative sentences, general negative constructions, partial negative sentences, negative particle, expression.

Як цитувати: Калашник, Ю. (2025). «Ти так далеко, аж нема...»: заперечні конструкції в поетичній мові Миколи Вінграновського. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*, (97), 28-33. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2025-97-04>

In cites: Kalashnyk, Y. (2025). “You are so far away, you don't even exist...”: Negative Constructions in the Poetic Language of Mykola Vinhranovsky. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Philology*, (97), 28-33. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2025-97-04> [in Ukrainian]